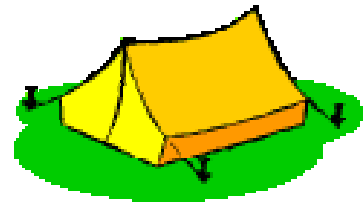

מחנאות

מחנאות היא פעילות פנאי הכוללת יציאה אל הטבע ושהייה שם לפרק זמן מסוים, קצר או ארוך. הלינה נעשית בדרך כלל באוהלים, קרונות ניידים, או אפילו תחת כיפת השמיים. בדרך כלל מוגבלים האזורים בהם מותרת המחנאות, וזאת בשל הפגיעה בטבע אותה עלולה לגרום פעילות זו.

המחנאות, כפעילות פנאי, החלה להתפתח בתחילת המאה ה-20. עם זאת, שהייה במחנות בטבע לצרכי תועלת, כדוגמת מחנות כרייה ומחנות צייד, הייתה קיימת כבר מתחילת ימי האנושות.

סגנונות המחנאות הם מרובים, והמשותף לכולם הוא שהייה בטבע. קיים מגוון רחב של סוגים, שנע בין מחנות "הישרדותיים", אליהם באים המשתתפים עם ציוד מועט ומסתייעים במשאבים אותם הם מוצאים בסביבתם, למחנות מאורגנים בהם לנים המשתתפים בבקתות מצוידות.

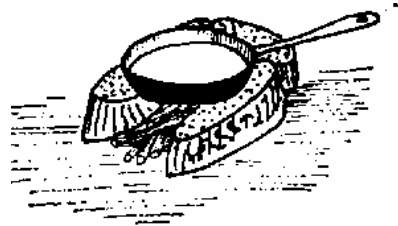
כירות

כללים ראשוניים:

השיקול הראשון בהקמת הכירה הוא – כיוון משב הרוח באותה שעה. כירה שלא יהיה לה פתח הדלקה לכיוון הרוח, לא תתאים לצורכי בישול. סוגי הכירה וצורותיה-ייקבעו בהתאם לצרכים, פני הקרקע וכלי הבישול. בראש ובראשונה יש להקפיד על יציבות הכיריים. יש שני סוגים עיקריים של כירות – ארעיות וקבועות. בכירות הקבועות יש להשקיע, כמובן, הרבה עבודה אבל הן משמשות לזמן רב. לכן יש להקפיד בהן על הצורה, על מקום הקמתן ולשקול יפה את הצדדים הטכניים.

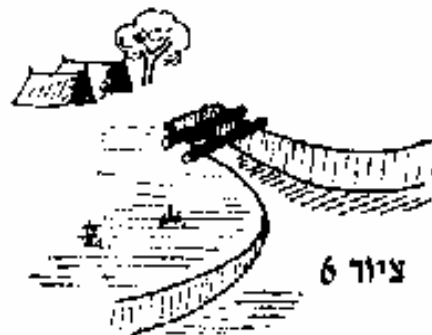
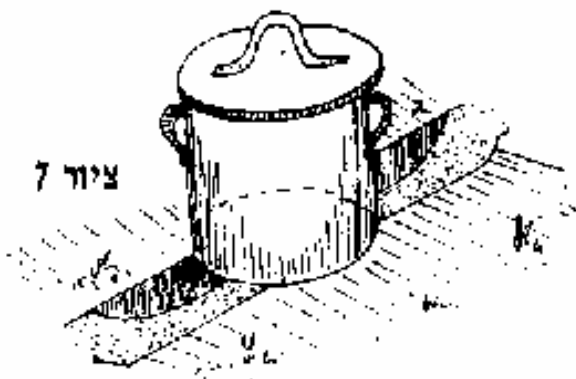
כירת אבנים:

כירה ארעית זו מתקינים בעיקר באזור טרשים ואבנים. בדרך כלל מקימים את הכירה מ 3-5 אבנים, לכל סוגי הבישול. יש לבחור אבנים בעלות צורה מרובעת ביותר, ולראות שגובהן יאפשר הכנסת חומר בעירה מתחתן, ויבטיח את יציבות הכלי. האבנים צריכות להיות תואמות. פתח-מוצא העשן (המנוגד ל"פתח ההדלקה") רצוי שיהיה סתום בחלקו באבן, כי ע"י כך ירוכז החום ויכוון כלפי מעלה.

כירה חפורה:

זוהי כירה ארעית והיא שימושית בשטח מחוסר אבנים (אך לא באדמה חולית). היא חפורה בתעלה, שפתחה רחב והוא הולך וצר כלפי מוצא העשן. קירותיה זקופים ורוחבה פחות במקצת מקוטר הכלי (ציור 7). רצוי להניח עליה גשר של שתי יתדות – ברזל, אשר עליהם יועמד כלי הבישול (ציור 6).

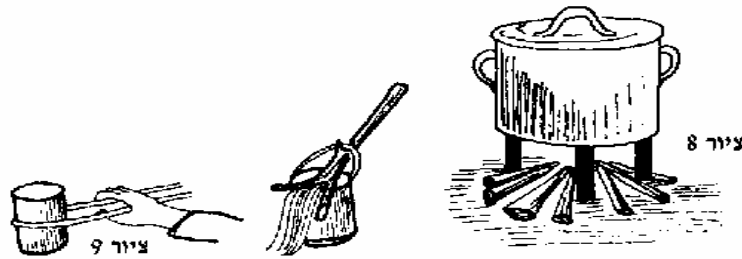

כירת יתדות:

אף זו כירה ארעית, שאפשר להקימה בכל שטח, אך לא בשטח שבלתי אפשרי לתקוע בו יתדות כגון שטח המאופיין באבנים גדולות. כציוד יסודי דרושות להקמת הכירה 3 יתדות-ברזל, או דברים אחרים כיוצא באלה. תקע בקרקע שלוש יתדות בקודקודי משולש שווה צלעות, ששטחו קטן במעט משטח תחתית כלי הבישול.

החום בכירה זו יתפזר אם אין חוסמים את הצדדים ולכן היתדות יתקעו מסביב לבור לא גדול שבתוכו תבער האש. (ציור 8).

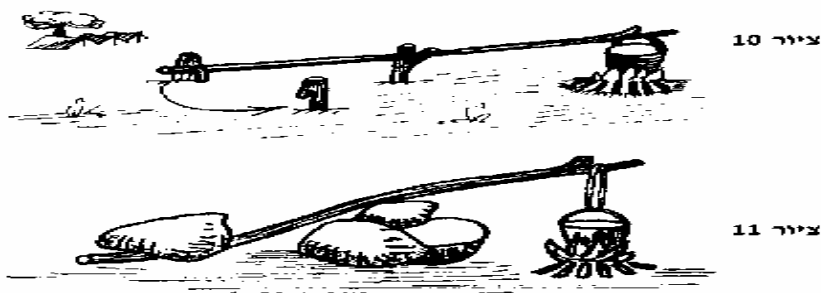
אמצעי עזר : מזלג ומלקחי – עץ גמישים המשמשים להחזקת כלי הבישול ולהורדתם מעל כירות (ציור 9).

כירת מנוף (אלכסונית):

זו כירה קבועה הראויה לשימוש בכל שטח. אפשר להזיז בה את כלי הבישול לצדדים בלי להסירם מהמתקן. הציוד הדרוש : סנדה עבה כ-2 מטרים אורכה, ו-3 מזלגות : אחד שווה זרועות, 50 ס"מ אורכן, השני והשלישי בעלי זרוע אחת ארוכה כ-40 ס"מ, והשנייה קצרה, כ-15 ס"מ. שלבי ההתקנה :

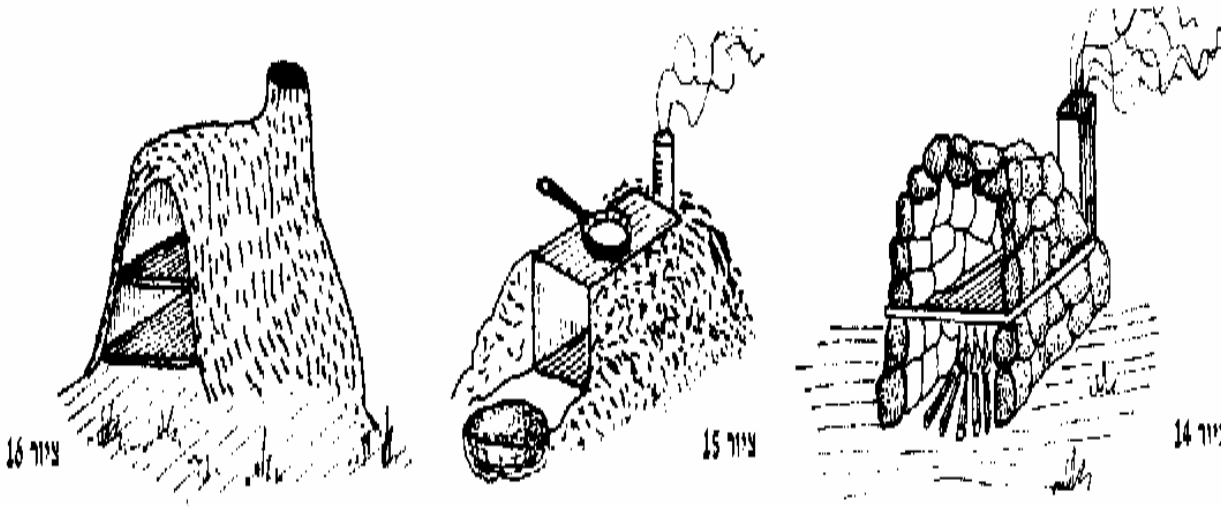
- # קבע את מקום המדורה לאחר שבדקת את כיוון משב הרוח.
- # תקע במרחק מתאים את אחד המזלגות הקצרים, כשאתה מכניס את הזרוע הארוכה באדמה, עד שהזרוע הקצרה נוגעת כמעט בקרקע.
- # ב"חלון" שנוצר הכנס את קצה הסנדה העבה, ובמרחק של 90 ס"מ תקע באדמה את המזלג הארוך שווה-זרועות (שתי זרועותיו למעלה ורגלו למטה) באופן שהמוט יישען עליו. המוט קבוע באלכסון ו"ראשו" מעל למקום המדורה.
- # במרחק מה מהמזלג הקצר ובאותו מרחק מהמזלג הגבוה, תקע את המזלג הקצר השני. הוא ישמש כמשען בשעת הזזת המנוף לצדדיו (ציור 10).
- # בראש הסנדה קבע מזלג או חוט ברזל להחזקת המיכל בגובה הדרוש. שים לב לכיוון הרוח. חסרונות הכירה : האש פתוחה והחום מתבזבז (ציור 11).

תנור פח ובוץ :

אף זה מסוג כירות הקבע. התנור משמש לאפייה ולחימום והוא בנוי שני מדורים : האחד מכיל את חומר הבערה והשני את דברי המאפה.
יסוד להקמה תשמש תיבת פח פשוטה הפתוחה מצידה האחד.
בדופן שממול, בפינה העליונה, פתח פתח שישמש מוצא לעשן. העמד את הפח לפי כיוון משב הרוח, והקף אותו באבנים מכל צדדיו (חוץ מהפתח). "מדור" זה ישמש לחומר הבערה.

עתה המשך לבנות באבנים במסגרת מלבנית כלפי מעלה. השתדל ליצור קמרון מה המחזיק את כפתו. גם הקמרון זה השאר פתח. מדור זה ישמש לדברי המאפה. אפשר להוסיף עוד אצטבה של פח שטוח. כן אפשר לנקב חורים אחדים בדופן העליון של מדור חומר הבערה.
עתה יש לכסות היטב את כל המבנה בבוץ מעורב בעשב או בתבן.
אל תשכח להקים ארובה שתעלה מפתח העשן.

יש לזכור :

- לשים לב כאשר בונים את הכירה או התנור לבנות אותם יציבים ובטוחים לשימוש.
- להתאים את סוג הכירה/התנור לסוג הבישול שמבשלים. לדוגמה מטפונה (עוף) נבשל בכירה חפורה .

מחסות לא טבעיים

- גגון משולש
- סככה אלכסונית
- סככה כפולה
- אוהל סיירים
- אוהל טיפי

גגון משולש:

גגון משולש נועד ליצירת צל או לשיכון אדם אחד.
לצורך הקמתו נדרשת שמיכה אחת, 4-5 מעגנים (בזנ"טיס/יתדות, אבנים גדולות או כל מעגן טבעי) ומקל.
את הגגון ניתן להקים בשתי שיטות - האחת, ליצור 4 כפתורי שדה בארבע פינות השמיכה. שלש מהן לקבע לאדמה ואחת לחבר למקל ואותו לעגן בעזרת יתר.
השיטה השנייה דורשת כפתור שדה נוסף באמצע אחת הצלעות הרחבות. 4 פינות השמיכה יעוגנו לאדמה, והכפתור החמישי יחובר למקל והוא יעוגן לאדמה.

סככה אלכסונית:

סככה אלכסונית משמשת ליצירת צל, ונועדה לאדם אחד או שניים. היא עשויה משמיכה אחת, ודורשת בזנ"טים או יתדות ו-2 מקלות.

הכנתה פשוטה מאוד:
צור כפתורי שדה בארבע פינות השמיכה. שתיים מן הפינות, על אחת הצלעות הרחבות של השמיכה, קבע לבזנ"טים (כמובן שניתן להשתמש במעגנים טבעיים אחרים). את שתי הפינות האחרות קשור למקלות, בגובה של מטר בערך, ובעזרת יתרים קבע לשני מעגנים נוספים. את הצד המשופע יש להפנות לדרום, בכדי לקבל שטח צל גדול ככל האפשר.

סככה כפולה:

האוהל משמש לשיכון קבוצה קטנה של חניכים. ארבעת השמיכות מחוברות, בעזרת כפתורי שדה, ליריעה גדולה אחת. שתיים מפינות הסככה מחוברות, בעזרת כפתורי שדה ובזנ"טים או יתדות, לאדמה, שתי פינות אחרות למקלות, ושני אמצעי צלעות (בין כל מקל ובזנ"ט) נמצא מקל נוסף. את המקלות מייצבים גם כן בעזרת הצד המשופע של הסככה יש להפנות לכיוון דרום (מכיוון שמשם מגיעה השמש, וכך תצור הסככה צל גדול יותר) אך אם באזור רוחות חזקות ניתן להפנות את הצד המשופע לכיוון הרוח ובכך לגרום לה לחלוף מעל הסככה. בזנ"טים או יתדות.

אוהל סיירים:

אוהל קטן המתאים ל-2-3 אנשים, אוהל המיועד ללינה או מנוחה. יש אפשרות להגדלת האוהל ע"י חיבור בכפתורי שדה בין שני בדים או יריעת בד גדולה יותר.

ציוד: 2 מקלות מטאטא זהים באורך 1.20-1.50, יריעת בד נמתחת, 6 יתדות קטנים ו-8 מטר חבל 2. פורסים את יריעת הבד על הרצפה, מחברים לכל פינה כפתור שדה המחובר ליתד התקוע באדמה. לאחר מכן לוקחים את שני מקלות המטאטא ומשני צדדיו הרחבים של הבד מניחים את המקלות בפינה האמצעית מתחת לבד ומרימים אותם ביחד, מחברים אותם לבד עם חבל בכדי שלא יחליקו. את החבל שחיברנו לבד ולמקל מותחים בזווית לכיוון האדמה ומחברים אותו ליתד הנוסף. את היתדות החשופים נא רפדו בבד. בכדי לעשות דלתות לאוהל אפשר להוסיף יריעת בד נוספת ולהכין באופן יצירתי דלתות-אפשר להציב אתגור לחניכים, לעשות תחרות בין האוהלים בה הם צריכים לחשוב על מנגנון שיסגור ויפתח את הדלתות. במידה ויורד גשם אפשר לקחת יריעת פוליטיילן ולהניח באותה צורה שהנחנו את הבד הראשוני ולחבר לאדמה בעזרת יתדות.

אוהל טיפי:

- אוהל טיפי בנוי מחצובה ענקית בעלת 6-10 סנאדות בגובה 5-6 מ' ועטוף בבד ערבי.
1. נכין מערום של כל הסנאדות. כאשר בסיסי הסנאדות כולם בצד אחד.
 2. בעזרת חבל 8 מ"מ נעשה קשר מוט במרחק 30 ס"מ מקצה אחת הסנאדות.
 3. אחר כך נלפף את החבל באותו קו של הקשר מוט, כאשר בעצם מקיפים את כל הסנאדות.
 4. נחבר יתרים ונרים עפ"י כללי הבטיחות כמו שמרימים חצובה רגילה ונפתח את כל הרגליים.
 5. בעזרת בד ערבי נעטוף את כל האוהל, נשאיר פתח לדלת.
 6. אוהל טיפי יכול להכיל מספר רב של אנשים, ככל שיהיו לו יותר רגליים הוא יהיה גדול יותר.
- # אוהל שקל ומהיר לבנייה, הוא גדול וגבוה ויכול להיות ממש נחמד ללינה בחנוכה דרום.

מתקן לקירור מים

מתקן נייד זה לקירור מים מאוד יעיל במחנה/ טיול, ודואג לאספקה קבועה של מים קרים לחניכים. המתקן מורכב מפחיות שימורים (גוזניקים), שחתכו להם את המכסה. הגוזניקים מחוברים בשרשרת לחבל.

עיקרון הפעולה: המים מטפטפים על החבל ואל הגוזניק הבא. בזמן שהמים על החבל, כל טיפת מים מקבלת משב רוח שמקרר אותה, וכך בגוזניק הבא כבר נוצרים לנו מים יותר קרים. ככל שנחבר יותר גוזניקים בשרשרת, יוצרו לנו מים יותר קרים, למרות שגם גוזניק אחד מספיק.

דרך ההכנה:

לוקחים גוזניק, ומורידים לו את המכסה.

חותכים בתחתית הגוזניק חור שיהיה מספיק רחב כדי להעביר דרכו חבל, אבל לא רחב מדי! מעבירים את החבל דרך הגוזניקים. דואגים שיהיה מרחק בין גוזניק לגוזניק, אחרת המים לא יתקררו.

מקבעים את הגוזניק אל החבל באמצעות חוט ברזל דק.

שמים ג'ריקן מתחת לחבל שיוצא מהגוזניק האחרון, כדי לקלוט את המים.

שופכים מים בגוזניק העליון ומחכים שהם יעברו אל הג'ריקן.

במידה ומשתמשים בחבל סזל, רצוי לשים סירופ עם טעם חזק בג'ריקן, אחרת למים יהיה טעם של חבל, והחניכים לא ממש ירצו לשתות אותם.

מיומנויות נרכשות לקבוצה: הקבוצה מפתחת ביחד חשיבה יצירתית, קבלת החלטות, עבודה בצוות גדול, אפשר לתת רק לאחד מהקבוצה שנחשב כ"לא משפיע" בקבוצה לדבר ולכל שאר חברי הקבוצה אסור לדבר וכך יוצרים מנהיגות.

מתקן לקירור מזון

מתקן זה מונע מהמזון שבמחנה/בטיול להתקלקל מהר מדי.
המתקן לא בא להחליף מקרר רגיל, ובוודאי שלא לשמור מזון שמתקלקל במהירות (חלב טרי, בשר)
לאורך זמן ממושך (מעל יום וחצי בערך, תלוי כמה המקרר טוב).

העיקרון עליו עובד המתקן: המים מטפטפים מהבקבוק שמעל המתקן על החוט ומקיפים את הבד
שעוטף את המקרר. הרוח שעוברת דרך הבד מתקררת במגע עם המים הזורמים שהתקררו על החבל
(על עיקרון הקירור של המים-ראה מתקן לקירור מים). הרוח המקוררת עוברת אל המזון ומקררת
אותו. במצב כזה, הטמפרטורה ששוררת בתוך המקרר נמוכה בהשוואה לטמפרטורה שמחוץ למתקן.

המתקן בנוי בצורה פשוטה:
בונים קובייה (לא משנה ממה היא עשויה) ומושכים עליה בד (רצוי בד נושם).
מחברים בקבוק שחתוך בצד אחד הישר מעל המתקן.
עושים חור בפקק הבקבוק ומשחילים דרכו חבל. את החבל כורכים סביב הקובייה המכוסה. כמה
שיותר כריכות-יותר טוב.
חשוב לשים לב שהחוט יהיה תמיד ברידה כדי שהמים לא יעצרו בשלב אחד בחוט.
ממלאים את הבקבוק במים ונותנים להם לזלוג במורד החבל. דואגים שתמיד יהיו מים בבקבוק.

המקרר עובד אם כל הדפנות של הקובייה רטובות.

כישורי קבוצה: אלתור עם חומרים שונים, חשיבה יצירתית, התייעצות קבוצתית, סיוע ועזרה
הדדיים, עבודת צוות, שיתוף פעולה.

